

Republika e Kosovës

Republika Kosova - Republic of Kosovo

Qeveria - Vlada - Government

Ministria e Tregtisë dhe Industrisë

Ministarstvo Trgovine i Industrije - Ministry of Trade and Industry

Departamenti i Industrisë / Department Industrije/ Department of Industry

IZVEŠTAJ O KRETANJIMA U KOSOVSKOJ INDUSTRIJI ZA 2017. GODINU

Tom VI

Oktobar, 2018.

Sadržaj

1. Spisak skraćenica.....	
2. Uvod.....	
3. Metodologija.....	
4. Sektorska analiza 2017.....	
4.1 Godišnji promet, zaposleni i proizvodna preduzeća.....	
4.2 Broj zaposlenih prema sektorima industrijske proizvodnje na Kosovu, 2012-2017	
4.3 Broj preduzeća prema industrijskim sektorima na Kosovu, 2012-2017.....	
5. Makroekonomska analiza.....	
5.1 Bruto domaći proizvod	
5.2 Ukupna struktura prihoda Vlade 2016-2017.....	
5.3 Strane direktne investicije (SDI) na Kosovu	
5.4 Strane direktne investicije prema ekonomskoj aktivnosti.....	
5.5 Strane direktne investicije (SDI) po državama	
5.6 Finansijsko tržište	
5.7 Indeks cena.....	
5.8 Spoljna trgovina.....	
5.9 Radna snaga.....	
6. Zaključci.....	

Spisak skraćenica

ASK	-	Agencija za statistike Kosova
PAK	-	Poreska administracija Kosova
EU	-	Evropska unija
KBK	-	Konsolidovani budžet Kosova
BDP	-	Bruto domaći proizvod
CBK	-	Centralna banka Kosova
OI	-	Odeljenje za industriju
DK	-	Carina Kosova
DRIP	-	Divizija za razvoj industrijskih politika
SDI	-	Strane direktne investicije
CPI	-	Indeks potrošačkih cena
PPI	-	Indeks proizvodnih cena
MTI	-	Ministarstvo trgovine i industrije
SSTCE	-	Sporazum o slobodnoj trgovini u Centralnoj Evropi
PGKSD	-	Prosečna godišnja kamatna stopa na depozite
PGKSK	-	Prosečna godišnja kamatna stopa na kredite
ODK	-	Ostale depozitne korporacije

Uvod

Divizija za industrijske politike (DIP), u okviru Ministarstva trgovine i industrije (MTI) ima mandat i ulogu da prati i analizira razvojna kretanja industrije na Kosovu. U tom pravcu, pripremljen je godišnji statistički i analitički izveštaj o razvoju industrijskih sektora.

Svrha izrade godišnjeg izveštaja je prikazivanje glavnih kretanja razvoja privrede Kosova, sa posebnim naglaskom na glavnim industrijskim granama tokom 2017. godine, ali i komparativna analiza za poslednje dve godine i kretanja u industrijskim sektorima za vremenski period 2012-2017.

Prikazivanje podataka u ovom izveštaju može poslužiti kreatorima politika tokom procesa ekonomskog razvoja na Kosovu, operativnim poslovanjima (sadašnjih i potencijalnih iz privatnog sektora), stranim investitorima, donatorima, istraživačima, akademikima itd. Konkretnije, kroz ovaj izveštaj, koji pruža jasan pregled glavnih kretanja koja utiču na domaću industriju, olakšaće se rad svih relevantnih aktera u izradi efikasnijih razvojnih politika na osnovu merljivih pokazatelja.

Osim osnovnih pokazatelja na sektorskom/industrijskom nivou (promet, broj zaposlenih, preduzeća itd.) koji utiču na razvoj industrije, u ovom izveštaju su obuhvaćeni i pokazatelji makroekonomskog nivoa, kao i oni iz finansijskog tržišta, tržišta rada, zatim stranih direktnih investicija i spoljne trgovine.

Metodologija

Izveštaj o kretanjima u kosovskoj industriji za 2017. godinu je opisan i analiziran od analista DIP-a koji su istakli glavna kretanja u oblasti industrijskog razvoja na Kosovu.

Ovaj izveštaj opisuje ekonomske aktivnosti odvijene u 2017. godini, što znači da njegov fokus se usredsređuje na ovo vreme, ali kretanja predstavljenih pokazatelja obuhvataju komparativni period u poslednje dve godine kao i šestogodišnji period 2012-2017.

Podaci su prikupljeni od nadležnih odgovornih (ASK, KARB, PAK, CBK), dok prerada, grafički prikaz i njihova analiza je vršena od strane Odeljenja za industriju, odnosno Divizije za industrijske politike (DIP).

Sektorska analiza 2017.

Godišnji promet, zaposleni i proizvodna preduzeća

Analiza sektora u ovom izveštaju obuhvata prerađivačku industriju, prema NACE REV2, sektore svrstani prema kodovima, 10 do 33, što se odnosi na broj proizvodnih preduzeća, zatim broj zaposlenih kao i vrednost godišnjeg prometa u ovim sektorima. Osim prikazivanja statističkih podataka, analize ukazuju i o kretanjima pada ili uspona za ove pokazatelje, u sektorima industrije, ne samo za poslednju godinu nego i za uporedni period sa prethodnom godinom kao i kretanja u šestogodišnjem periodu.

Iz analize ovih podataka, što se tiče godišnjeg prometa za 2017. godinu, vidimo da prerada prehrambenih proizvoda (10) je imala najveći procenat, 21,8% prometa u poređenju sa drugim sektorima prerade. I ove godine ovaj sektor označava najviši procenat od 23,2%, i ostaje vodeći što se tiče broja zaposlenih kao i broja proizvodnih preduzeća sa 26,2%.

Na drugom mestu se nalazi sektor proizvodnje nemetalnih mineralnih proizvoda, sa godišnjim iznosom prometa od 21,7%, kao i po broju zaposlenih sa 16,4%, dok prema broju proizvodnih preduzeća ovaj sektor zauzima četvrto mesto.

Značajno smanjenje vrednosti prometa primećuje se u sektoru proizvodnje gume i plastike na 10,6% od 14,2% koliko je bilo u prethodnoj godini. Ovaj sektor, koji se nalazi na trećem mestu spiska sektora prerađivačke industrije za vrednost prometa, ima mali porast od 0,1% broja preduzeća, dok prema broju zaposlenih ima pad od 0,7% u odnosu na prošlu godinu.

Podaci prikazani na tabeli br. 1, pokazuju da sektor drvene proizvodnje i proizvoda drva plute se nalazi na osmom mestu sa 3,4% prometa, ali što se tiče broja preduzeća sa 9,6% zauzima važno mesto na tabeli. Kada smo kod ovog sektora, vidimo da proizvodnja nameštaja je u povoljnijoj poziciji, gde vrednost prometa iznosi 4,8%. dok je zabeležila 7,7% ukupnog učešća u broju zaposlenih u okviru industrijskih sektora a broj preduzeća povećan je za 8,1%.

Vrednost prometa u sektoru proizvodnje tekstila, tokom 2017. godine je bio samo 1,6% ukupne vrednosti, ili svrstava se na 12 mesto na tabeli, ali kao sektor stoji nešto bolje sa brojem zaposlenih i proizvodnih kompanija, koja se svrstava na 9. poziciji.

Slična situacija je i sa sektorom odeće, ali ima vrlo malu vrednost prometa od samo 0,7%.

Proizvodnja metala za 2017. zabeležila je vrednost prometa od 6,2%, gde se svrstava na šestom mestu i u odnosu na 2016. godinu je zabeležila rast od 72% vrednost prometa.

Tabela 1: Sektor prerađivačke industrije prema NACE REV2 za 2017

SEKTOR C- PRERAĐIVAČKA INDUSTRIJA PREMA NACE REV 2		Proizvodna preduzeća		Broj zaposlenih		Godišnji promet	
		Vrednost	%	Vrednost	%	Vrednost	%
10	Prerada prehrambenih proizvoda	p	26.2	5,786	23.2	227,434,530	21.8
11	Proizvodnja pića	78	1.6	1,686	6.7	95,785,190	9.2
12	Proizvodnja proizvoda duvana	1	0.0	80	0.3	0	0.0
13	Proizvodnja tekstila	124	2.6	836	3.3	17,232,925	1.6
14	Proizvodnja odeće	217	4.5	746	3.0	7,426,218	0.7
15	Proizvodnja kože i proizvodi od kože	35	0.7	428	1.7	6,672,866	0.6
16	Proizvodnja drva i drvenih proizvoda i plute,	458	9.6	1,215	4.9	35,814,961	3.4
17	Proizvodnja papira i proizvodi od papira	94	2.0	450	1.8	21,924,010	2.1
18	Štampanje i reprodukcija snimljenih medija	155	3.2	600	2.4	18,076,502	1.7
19	Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda	8	0.2	49	0.2	7,667,889	0.7
20	Proizvodnja hemijskih proizvoda	97	2.0	585	2.3	22,094,876	2.1
21	Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i preparata	9	0.2	219	0.9	4,007,664	0.4
22	Proizvodnja proizvoda od gume i plastike	488	10.2	2,320	9.3	110,300,484	10.6
23	Proizvodnja nemetalnih mineralnih proizvoda	476	10.0	4,098	16.4	226,562,793	21.7
24	Proizvodnja metala	102	2.1	1,039	4.2	65,106,448	6.2
25	Proizvodnja fabrikovanih metalnih proizvoda	575	12.1	2,279	9.1	94,838,130	9.1
26	Proizvodnja računara, elektronskih i optičkih proizvoda	23	0.5	48	0.2	2,325,824	0.2
27	Proizvodnja električne opreme	37	0.8	191	0.8	8,568,449	0.8
28	Proizvodnja mašinerije i opreme p.k.t.	25	0.5	104	0.4	7,199,149	0.7
29	Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	2	0.0	31	0.1	783,531	0.1
30	Proizvodnja druge opreme prevoza	3	0.1	49	0.2	3,334,519	0.3
31	Proizvodnja nameštaja	385	8.1	1,915	7.7	50,079,842	4.8
32	Drugi proizvod p.k.t.	80	1.7	172	0.7	3,686,814	0.4
33	Popravka i instaliranje mašinerije i opreme	47	1.0	62	0.2	7,547,275	0.7
	Ukupno	4,770	100.0	24,988	100.0	1,044,470,889	100.0

Izvor: Podaci iz ASK, prerađeni od DIP/ MTI

Broj zaposlenih prema sektorima industrijske proizvodnje na Kosovu

Analiza podataka o broju zaposlenih u industrijskim sektorima tokom perioda 2012-2017, pokazuje da sektor prerade prehrambenih proizvoda je sektor sa najvećim brojem zaposlenih na Kosovu i da ovaj sektor je zadržao trend rasta zaposlenih tokom ovog izveštajnog perioda. Podaci pokazuju da u 2017. godini zabeležen je rast od 6,4% ili 346 više zaposlenih u prehrambenom sektoru u odnosu na prethodnu godinu. Ovaj podatak ukazuje na ravnotežu ovog sektora, jer veći rast zaposlenih od 29,64% bio je u 2013. godini, dok godinu dana kasnije, tj. u 2014. godini bio je najveći pad zaposlenih, za 21,8%.

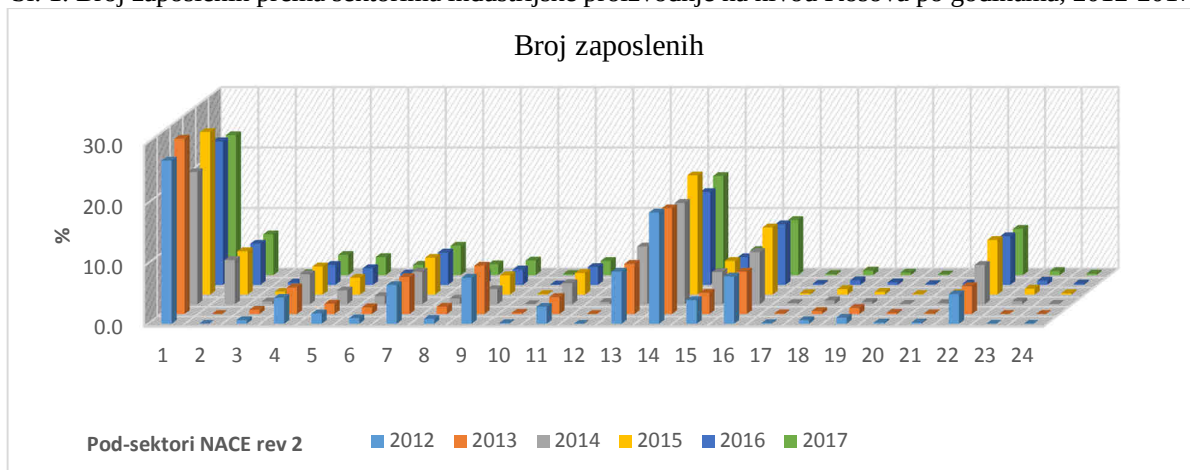
Proizvodnja nemetalnih mineralnih proizvoda takođe rezultira kao sektor u kojem je zaposleno veći broj zaposlenih. Podaci tokom godina pokazuju da imamo blago smanjenje sa 2%, ili 18,9%, koliko je bilo u 2012. godini, na 16,4% u prošloj godini.

Tokom 2017. godine došlo je do pada broja zaposlenih, iako nije to veliki pad, u dva sektora, u proizvodnji proizvoda od gume i plastike, sa 10% na 9,3% i kod sektora proizvoda fabrikovanih metalnih proizvoda, osim mašinerije i opreme sa 9,7% na 9,1%.

Sektor proizvodnje drveta i drvenih proizvoda kao i plute je jedan od sektora koji je doprineo na neprekidno zapošljavanje radnika na Kosovu. Od ukupnog broja zaposlenih u ovom sektoru, u 2012. godini zaposleno je 6,5%. Ovaj trend je očuvan i u narednim godinama, ali u poslednje tri godine se primećuje blagi pad.

Sličan trend opadanja zabeležen je i u sektoru proizvoda tekstila, sa oko 4,5% zaposlenih, u prve tri godine 2012-2014, ali bilo je opadanje i u 2016. godini, na 3,2%. Za razliku od prethodnih godina, 2017. godine je zabeležen blagi rast od 0,1%.

Sl. 1. Broj zaposlenih prema sektorima industrijske proizvodnje na nivou Kosova po godinama, 2012-2017.

Izvor: Podaci iz ASK, obrađeni od OIP / MTI

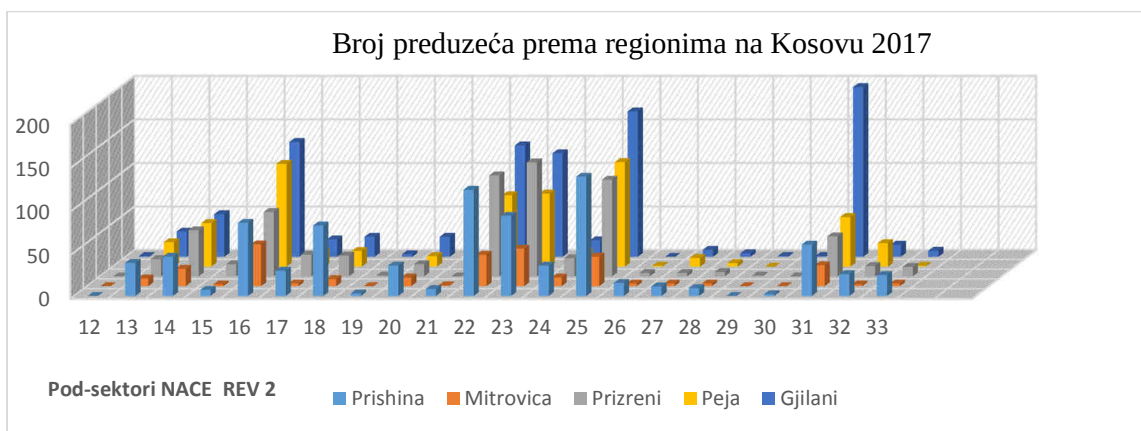
Broj preduzeća prema industrijskim sektorima na Kosovu

Podaci o koncentraciji preduzeća u različitim industrijskim sektorima, što se tiče svrstavanja sektora, pokazuju da nema fluktuacije broja preduzeća u ovih šest godina, 2012-2017. Godina 2013. i 2017. zabeležile su broj od oko 4.770 preduzeća, dok u 2014. godini zabeležen je veći broj sa 5.259 preduzeća u industrijskim sektorima.

Podaci prikazani na slici br. 2, pokazuju da najveća koncentracija proizvodnih preduzeća u 2017. godini se nalazi u regionu Gnjilana sa 1.204 preduzeća, a iza njega nalazi se region Prištine sa 1.185, zatim Prizren sa 1.052, a najmanji broj se nalazi na regionu Mitrovice, sa 387 preduzeća.

Najveći broj zaposlenih je u regionu Prištine, sa 6.660 zaposlenih. Analize podataka pokazuju da u drugim regionima Kosova imamo sličnu paralelu između broja preduzeća i zaposlenih.

Slika 2. Broj preduzeća, 2017, prema regionima na Kosovu

Izvor: Podaci iz ASK, obrađeni od DIP/ MTI

Makroekonomska analiza

Bruto domaći proizvod

Tokom 2017. godine, kosovska ekonomija je zabeležila rast u odnosu na prošlu godinu, gledajući sa sadašnjom cenom, kao što se i vidi na tabeli 2. U stvari, BDP je povećan za 297 miliona evra a ovom prilikom njegov ukupna vrednost je porasla sa 5.985 miliona evra, koliko je bio u 2016. godini, na 6.282 miliona evra u 2017. godini.

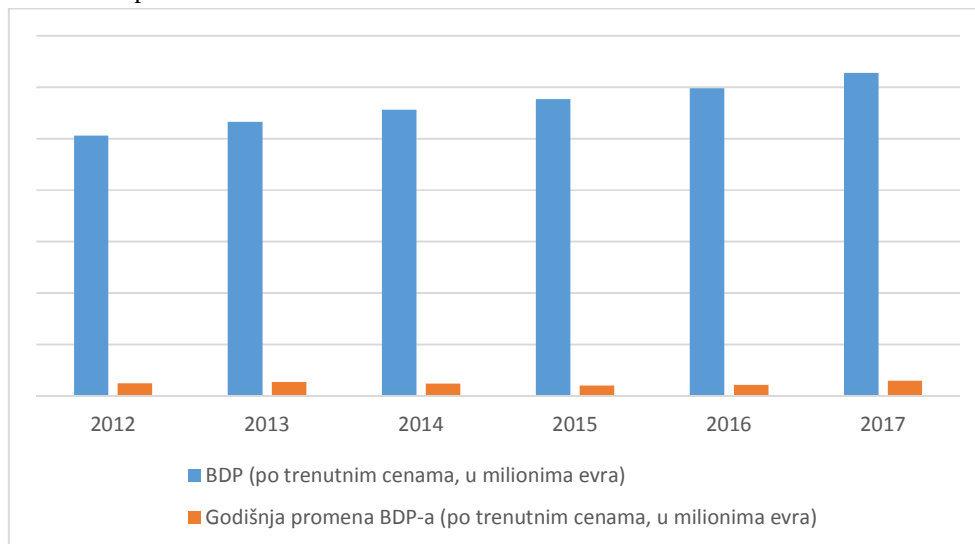
Tabela 2: BDP, 2012-2017

Godina	BDP (po trenutnim cenama, u milionima evra)	Godišnja promena BDP-a (po trenutnim cenama, u milionima evra)
2012	5,059	244
2013	5,327	268
2014	5,567	240
2015	5,771	204
2016	5,985	214
2017	6,282	297

Izvor: Podaci iz ASK, obrađeni od DIP/ MTI

Kao što se vidi na slici 3, u poslednjih šest godina, BDP po trenutnim cenama u milionima evra je zabeležio pozitivan trend, obeležavanjem najvećeg rasta (6,28%) u 2017. godini. Stopa rasta BDP-a za 2017. godinu je 4,9% u odnosu na prošlu godinu.

Slika 3: Stopa rasta BDP-a

Izvor: Podaci iz ASK, obrađeni od DIP/ MTI

Glavni doprinosioci u BDP tokom 2017. godine, nastavili su da imaju rast, počevši od troškova finalne potrošnje domaćinstava, zatim bruto kapital formiran kao i izvoz robe i usluga.

Tabela 3: Struktura BDP-a prema troškovima 2012-2017 (u milionima evra)

Godine	2017	2016	2015	2014	2013	2012
Troškovi finalne potrošnje	6,146.10	6,060	5,858	5,731	5,331	5,320
Troškovi finalne potrošnje domaćinstava i NPIUSD	5,293	5,176	4,964	4,821	4,467	4,478
Troškovi finalne potrošnje vlade	853	884	894	910	864	842
Formiranje bruto kapitala	1,819	1,651	1,601	1,435	1,471	1,465
Neto izvoz	(1,683)	(1,726)	(1,652)	(1,599)	(1,476)	(1,727)
Izvoz robe i usluga	1,696	1,346	1,274	1,253	1,167	922
Uvoz robe i usluga	3,380	3,072	2,926	2,852	2,642	2,649
BDP	6,282	5,985	5,807	5,568	5,327	5,059

Izvor: Podaci iz ASK, obrađeni od DIP/ MTI

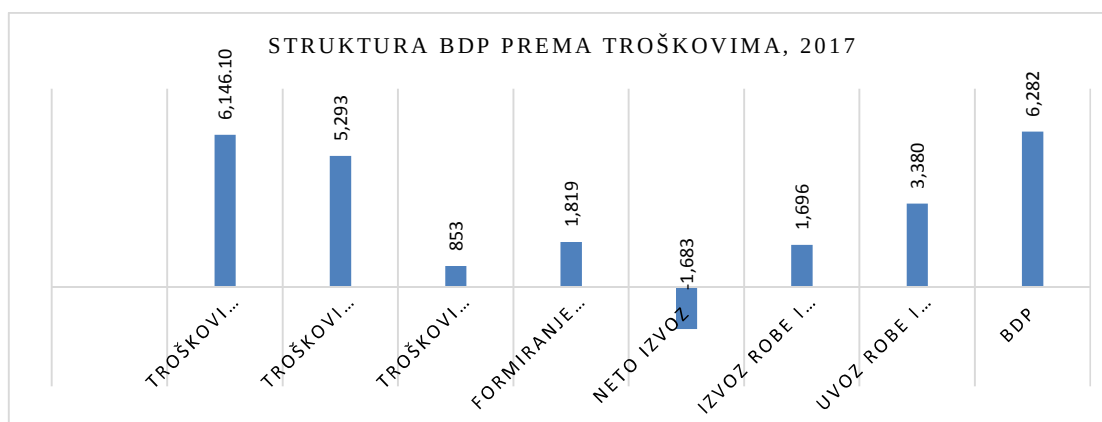
U 2017. godini vrednost izvoza robe i usluga porastao je za 350 miliona evra kao i od uvoza za 308 miliona evra, u poređenju sa prethodnom godinom, dok je rezultirao sa višim trgovinskim deficitom od 42 miliona evra.

S druge strane, vrednost bruto kapitala porasla je za oko 168 miliona evra, dok troškovi vlade su pali za 31 miliona evra.

Međutim, glavna makro-ekonomska komponenta koja negativno utiče na ukupnu vrednost BDP-a, kao i prethodnih godina, bila je uvoz robe i usluga što predstavlja 52% BDP-a.

Na slici 4, vide se glavne komponente BDP-a u 2017. i da je vredno napomenuti da ne primećuje se neka promena u njihovom redosledu, pogledavši iz ugla njihovog učešća u ukupnoj vrednosti BDP-a. Međutim, trendovi vrednosti tih komponenti bili su različiti.

Slika 4: Komponente BDP -a, prema pristupu troškova, 2017.

Izvor: Podaci iz ASK, obrađeni od DIP/ MTI

Ukupna struktura prihoda Vlade 2016-2017

Struktura vladinih prihoda, koja obuhvata dvanaest kategorija, tokom 2017. godine, u odnosu na prethodnu godinu, pretrpela je nekoliko fluktuacija u okviru nekih određenih kategorija. Tačnije, najveća povećanja su bile u kategoriji poreza na proizvode (79,8 miliona evra), što je rezultat povećanja prihoda uglavnom od PDV-a (47,8 miliona evra). Takođe, povećanje je bilo i kod kategorije- porezi i carinske dažbine na uvoz isključujući PDV (23,9 miliona evra), zatim kod kategorije aktivnosti i finansijskih obaveza (57,2 miliona evra) i imamo blagi porast kod plaćanja za prodaje za 7,6 miliona evra.

Pad državnih prihoda je zabeležen u kategoriji tekućih poreza na dohodak, imovinu itd. (2,9 miliona evra), zatim kod kategorije ostalih tekućih transfera (1,4 miliona evra) kao i kod kategorija drugih poreza na proizvodnju (0,1 miliona evra).

Tabela 4: Ukupna struktura prihoda vlade 2016-2017

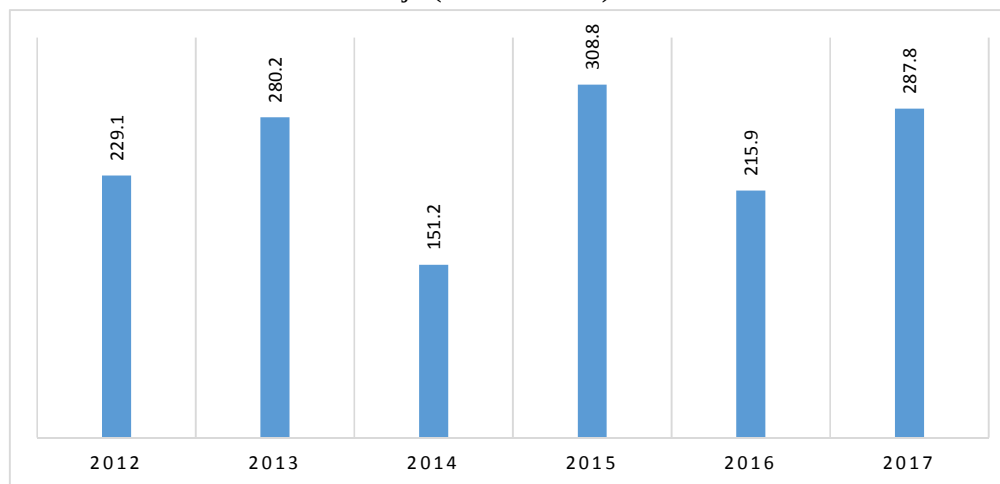
Kategorija prihoda	2016	2017
Porez na proizvode	1,220.1	1,299.9
Porez na dodatu vrednost (PDV)	664.4	712.2
Porez i carinske dažbine na uvoz isključujući PDV	527.4	551.3
Dažbine na uvoz	129.9	126.5
Takse na uvoz bez PDV i dažbine	397.5	424.7
Porez na proizvode, isključivanjem PDV i porez na uvoz	28.3	36.5
Drugi porez na proizvodnju	46.4	46.3
Prihodi od imovine	7.2	9.4
Tekući porezi na prihode, imovinu itd.	236.0	233.1
Drugi sadašnji transferi	23.1	21.7
Aktivnosti i finansijske obaveze	154.8	212
Plaćanja za van-tržišni ishod (prodaje)	91.7	98.6
Ukupno	1,779.3	1.921.2

Izvor: Podaci iz ASK, obrađeni od DIP/ MTI

Strane direktne investicije (SDI) na Kosovu

Strane direktne investicije na Kosovu, tokom 2017. godine su zabeležile porast od 71,9 miliona evra u odnosu na 2016. godinu. Kao što se može videti na slici br. 5, tokom ovih godina, 2012-2017, veći rast je zabeležen u 2015. godini..

Slika 5: Strane direktne investicije (u milion evra)

Izvor: Podaci od ASK, prerađeno od DRIP/ MTI

Strane direktne investicije prema ekonomskoj aktivnosti

Strane direktne investicije na Kosovu tokom 2017. godine dostigle su vrednost od 287,8 miliona evra, kao što se vidi u Tabeli br. 5. Najprivlačniji sektor za strane direktne investicije, i tokom ove godine, bio je onaj o nekretninama, koji je uspeo da privuče oko 65% ukupne vrednosti investicija. Drugi sektor koji je privukao SDI-e je bio onaj građevinarstva sa 15%, sledi sektor finansijskih usluga sa 19% ukupne vrednosti.

Istovremeno, u poređenju sa prethodnom godinom, najveća vrednost SDI-a je bila u sektoru finansijskih usluga sa 55,3 miliona evra, ili sa 36,3 miliona evra više nego u 2016. godini, nakon čega sledi onaj o nekretninama sa najvećom vrednošću sa 19,7 miliona evra, a potom onaj građevinarstva sa 16,5 miliona evra.

Tabela 5: SDI prema ekonomskim sektorima, 2012 – 2017 (u milion evra)

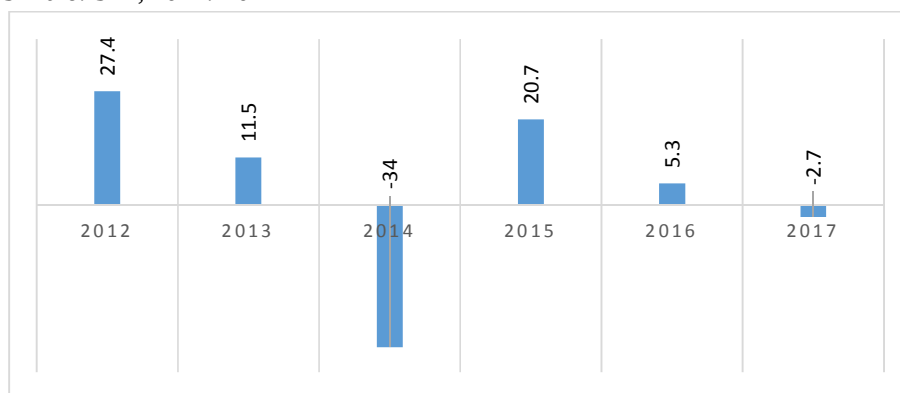
Sektor	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Poljoprivreda	0.3	0.4	0.2	1.0	1.5	-1.3
Rudnici	-25.0	-14.1	4.2	-36.9	-22.1	-4.9
Industrija	27.4	11.5	-34.0	20.7	5.3	-2.7
Energetika	2.2	48.8	13.4	11.9	3.4	-1.0
Građevinarstvo	31.1	17.3	-19.9	46.3	28.2	44.7
Trgovinske usluge	9.3	14.6	8.4	12.0	12.8	9.8
Hoteli	0.5	0.8	0.4	0.0	0.7	0.8
Prevoz i komunikacija	32.4	51.0	-9.1	-6.1	-9.4	-6.6
Finansijske usluge	22.4	4.4	41.9	64.3	19.0	55.3
Nekretnine	115.7	136.1	142.1	189.6	167.6	187.3
Druge usluge	1.8	3.3	2.2	4.5	9.4	4.9
Druge aktivnosti	11.0	6.2	1.4	1.4	-0.6	1.5
Ukupno	229.1	280.2	151.2	308.8	215.9	287.8

Izvor: Podaci od ASK, prerađeno od DRIP/ MTI

Kao što se vidi na slici 6, vrednost SDI-a u 2017. godini u industrijskim sektorima, zabeležilo je značajan pad od -2,7 miliona evra u odnosu na 2016. godinu, kada je iznosilo 5,3 miliona evra.

Tokom ovih godina, najveći pad se vidi u 2014. godini sa -34 miliona evra.

Slika 6: SDI, 2012.-2017

Izvor: Podaci od ASK, prerađeno od DRIP/ MTI

Strane direktne investicije (SDI) po državama

Strane direktne investicije po državama, tokom 2012-2017. godine su obeležile uzastopne promene. Ukupna vrednost SDI-a za 2017. godinu iznosila je 287,8 miliona evra, što znači da je zabeležen porast od 71,9 miliona evra u odnosu na prethodnu godinu.

Najveći porast SDI-a je zabeležen sa Engleskom, za 39,7, a nakon toga je Nemačka sa porastom za 25,7 miliona evra na 55,9 miliona evra, koliko je imala godinu dana ranije.

U 2017. godini, u odnosu na 2016. godinu, u ovim državama je došlo do relativno značajnog pada: Švajcarska, Turska, Albanija. Ipak, analizirajući u nominalnom smislu, u poređenju na prethodnu godinu, SDI-i koji su zabeležili najveći pad jesu oni od države Albanije 28,6 na 2,5 miliona evra, ili za 26,1 milion evra, posle kojih slede one države Turske sa 44,4 miliona evra na 29,4 miliona evra.

Tabela 6: SDI prema zemljama porekla, 2012 – 2017. (u milion evra)

Države	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Engleska	14.3	10.7	-39.5	26.6	13.6	53.3
Austrija	0.4	10.7	30.3	33.5	9.9	20.6
Bosna	0	0.2	0.3	0.8	1.2	0.7
Bugarska	8.1	5.6	14.5	1.6	0.4	0.5
Češka Republika	0.3	0.2	0.4	1.3	0.2	0.7
Kipar	0.3	0.3	0.3	0.1	0.4	0.8
Egipat	0.1	0	0.1	0	0	0
Estonija	0.2	0.2	0.1	-0.8	0.2	2.5
Arapski Emirati	0.8	-0.8	1.3	1.4	3.5	13.4
Francuska	6.3	3.8	3.3	3.2	2.8	3.5
Grčka	0.3	-0.4	-0.6	-0.2	-0.4	-0.4
Nemačka	49.5	21.7	29.4	45.3	25.7	55.9
Mađarska	0.4	1.3	1.1	0.1	-1.7	0.7
Holandija	-25.6	-0.1	-7.8	-36.4	-28.4	-14.1
Italija	4.4	8.7	3.3	5.7	1.9	7
Kuvajt	0.7	2	0.5	0	0.2	0
Kanada	1.2	1.2	0.9	1.1	2.5	3
Luksemburg	0.8	2.3	1.2	0.1	0.6	1.8
Makedonija	1.2	4.6	3.2	0.1	3.2	-1.7
Crna Gora	4.3	3.1	0.1	0.1	0.1	0
Norveška	2.9	4.7	5.9	2.9	3.4	3.5
Rusija	0.4	5.7	2.4	0.8	-0.6	-1.4
Slovačka	-	0.2	0.1	0.1	0.8	0.1
Slovenija	9.3	7	-9.4	5.6	-4.5	1.3
Albanija	4.7	19.3	20.4	40.1	28.6	2.5
SAD	10.8	12.7	14.7	25	22.6	26.5
Turska	65.6	88.6	20	55.4	44.4	29.4
Švajcarska	43.8	41.7	38.2	72.9	61.8	50.6
Ostale	23.6	25.2	16.6	22.4	23.3	27.3
Ukupno	229.1	280.2	151.2	308.8	215.9	287.8

Izvor: Podaci od ASK, prerađeno od DRIP/ MTI

Finansijsko tržište

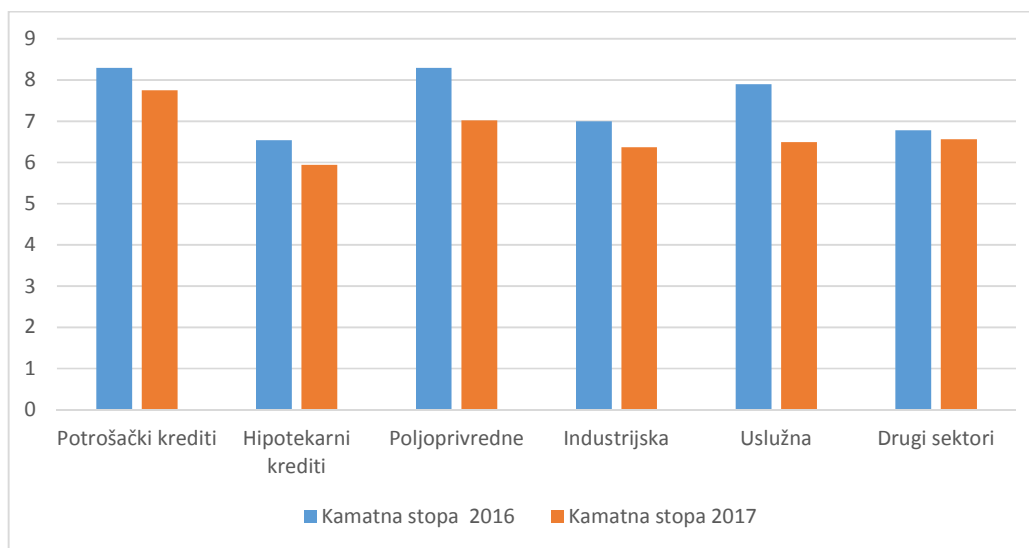
Što se tiče efektivne kamatne stope DDK-a u kreditu, u 2017. godini zabeležen je pad kod svih vrsta kredita u odnosu na prethodnu godinu, uz prosečni rast kamatnih stopa od 0,78%.

Tabela 7: Efektivna kamatna stopa DDK-a u kreditu (%)

	Kamatna stopa 2016	Kamatna stopa 2017
Potrošački krediti	8.29	7.75
Hipotekarni krediti	6.54	5.94
Poljoprivredne	8.29	7.02
Industrijska	7	6.37
Uslužna	7.9	6.5
Drugi sektori	6.78	6.56
Prosečna kamatna stopa	7.47	6.69

U 2017. godini, kao što se vidi na slici 7, u poređenju sa prethodnom godinom, najveći pad je bilo u poljoprivrednim kreditima sa 1,27%, te slede one uslužne sa 1,4%, dok one hipotekarne sa 0,6%.

Slika 7: Kamatne stope, 2016-2017 (%)

Izvor: Podaci od ASK, prerađeno od DRIP/ MTI

Indeks cena

Indeks cena proizvodnje zabeležio je relativno mali rast tokom 2017. godine, na 114,5 miliona evra sa 113,8 miliona evra, ili 0,6% u poređenju sa prethodnom godinom. Takođe, zabeležen je porast i u Indeksu uvoznih cena za 4,5 miliona evra, ili 4%, kao i Indeks potrošačkih cena za 1,5%, u poređenju sa prethodnom godinom.

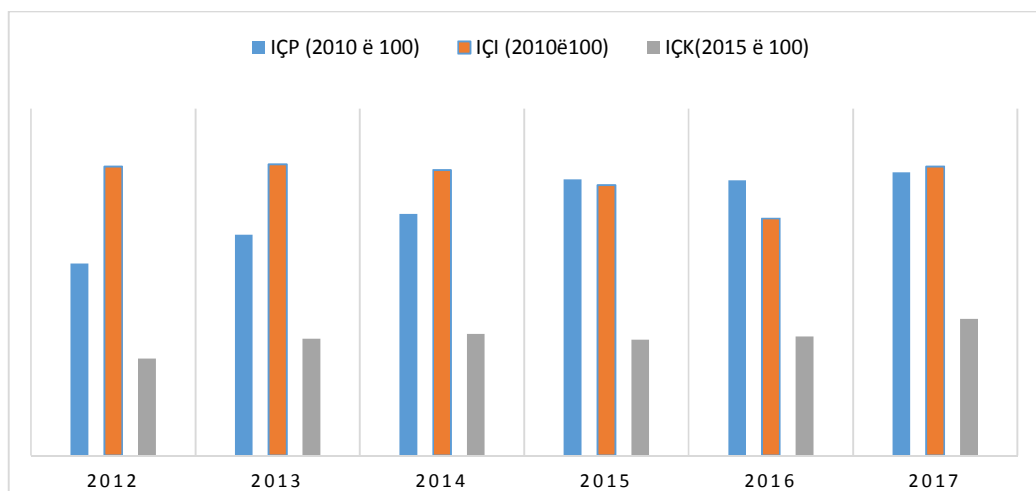
Tabela 8: Indeksi proizvodnih, potrošačkih i uvoznih cena (milion evra)

Godina	PPI (2010=100)	IUC (2010=100)	CPI (2015=100)
2012	106.6	115.0	98.4
2013	109.1	115.2	100.1
2014	110.9	114.7	100.5
2015	113.9	113.4	100
2016	113.8	110.5	100.3
2017	114.5	115.0	101.8

Izvor: Podaci od ASK, prerađeno od DRIP/ MTI

Sa donje slike možemo primetiti da imamo porast tri indeksa tokom 2017. godine u poređenju sa prethodnom godinom.

Slika 8: Godišnje promene cena proizvodnje, potrošnje i uvoza, 2012.-2017.

Izvor: Podaci od ASK, prerađeno od DRIP/ MTI

Spoljna trgovina

Podaci iz Tabele 9 pokazuju da je od 2013. do 2017. godine trgovinski bilans na Kosovu, uvoz/izvoz, je negativan.

Ako analiziramo trend izvoza, primećuje se da je 2017. godine došlo do porasta izvoza za 23,5% u poređenju sa 2016. godinu, kao i porast je zabeležen u uvoz za 9,23%.

2017. godina pokazuje negativan bilans od 2 milijarde i 669 miliona evra u poređenju sa 2016. godinu, ili za 7,5 procenata.

Tabela 9: Vrednost izvoza, uvoza i trgovinskog bilansa na Kosovu (000³)

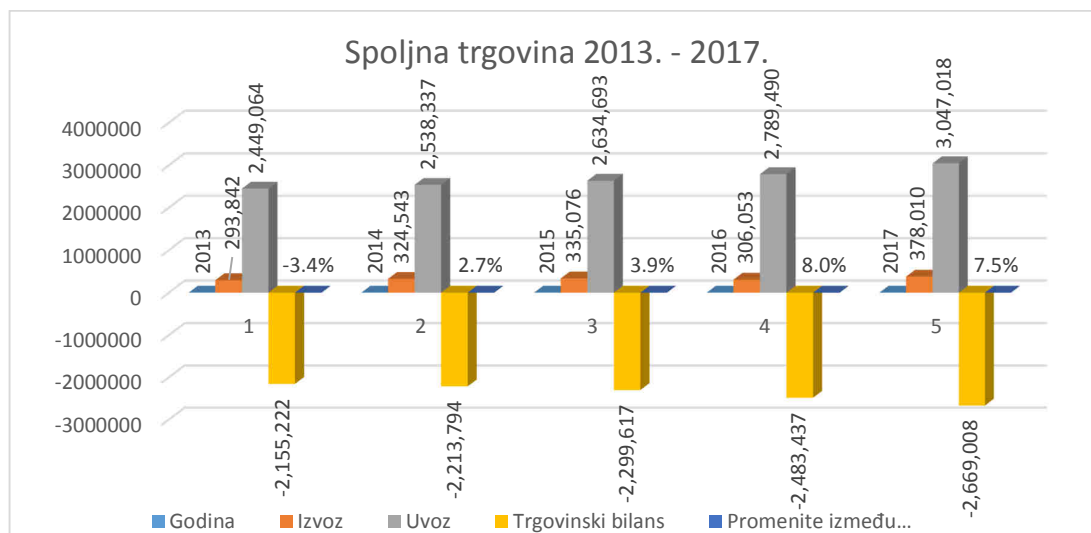
Godine	Izvozi	Uvozi	Trgovinski bilans	Promena između godina u %
2013.	293,842	2,449,064	-2,155,222	-3.4%
2014.	324,543	2,538,337	-2,213,794	2.7%
2015.	335,076	2,634,693	-2,299,617	3.9%
2016.	306,053	2,789,490	-2,483,437	8.0%
2017.	378,010	3,047,018	-2,669,008	7.5%

Izvor: Podaci od ASK, prerađeno od DRIP/ MTI

Kao što se vidi iz slike 10, uvozne vrednosti dominiraju u poređenju sa vrednostima izvoza u spoljnoj trgovini Kosova.

Sektori prerađivačke industrije na Kosovu (metalne, tekstilne, drvene, hemijske industrija, plastike i gume, kože, papira i obuće) su u 2017. godini uspeali da izvoze u vrednosti od 283,735,120 evra, dok da uvoze u vrednosti od 1,482,885,664 evra.

Slika 9: Spoljna trgovina 2017.

Izvor: Podaci od ASK, prerađeno od DRIP/ MTI

Izvozi i uvozi u zemljama CEFTA-e, EU-a i drugim zemljama 2016 – 2017.

Podaci prikazani u tabeli br. 10, predstavljaju pregled vrednosti uvoza i izvoza sa zemljama CEFTA, EU i drugim zemljama za 2016. i 2017. godinu, gde se primećuje da slični sektori industrije Kosova nastavljaju dominirati spoljnom trgovinom.

U izvozu u toku 2017. godine dominira metalski sektor u vrednosti od 135.410.356 evra, pa je u poređenju sa 2016. godinu taj sektor povećan za 21.84%.

Dok, primećujemo da je sektor sa najvećim rastom izvoza za 2017. godinu sektor papira za 31% u odnosu na prethodnu godinu, na drugom mestu se nalazi sektor plastike i gume sa porastom za 23,41%, a drvni sektor sa 21,81%. Dok je pad u izvozu, u poređenju sa prethodnom godinom, je zabeležen u sektoru obuća za 19,4%.

Na uvozu i dalje dominira sektor hemijske industrije, što je u poređenju sa prethodnom godinom zabeležio vrednost od 673,099,031 evra za 2017. godina, vrednost uvoza za ovaj sektor je zabeležila porast za 22,59% a što rezultira da je najviša za ovu godinu.

Drugo mesto, što se tiče najvećih uvoza, zauzima metalski sektor sa vrednošću od 307,104,786 evra, sa povećanjem od 11,52% u poređenju sa prethodnom godinom. Sektor papira je zabeležio porast u vrednosti od 46,072,496 evra za 2017. godinu, ili 10,38% u poređenju sa 2016. godinom.

Generalno, uviđamo da nastavljamo imati spoljnotrgovinski deficit u vrednosti od 1.199.150.544 evra. Međutim, u 2017. godini, u poređenju sa 2016. godinu, izvozi su povećani za 18,45%, u poređenju sa povećanjem uvoza od 13,43%.

Tabela 10: Vrednost izvoza i uvoza sa zemljama CEFTA, EU, i drugim zemljama 2016 – 2017.

Artikli prema industriji	Izvoz		Bilans		Uvoz		Bilans	
	2016.	2017.	VREDNOST 2017-2016.	% 2017> 2016.	2016.	2017.	VREDNOST 2017-2016.	% 2017> 2016.
Hemijske	68,583,015	78,579,573	9,996,558	14.58	549,055,605	673,099,031	124,043,426	22.59
Plastike i gume	28,871,840	35,629,898	6,758,058	23.41	188,422,517	194,267,121	5,844,603	3.10
Kože	11,192,265	11,826,568	634,302	5.67	8,392,124	9,009,904	617,780	7.36
Drva	3,618,533	4,407,867	789,334	21.81	72,641,885	77,186,306	4,544,421	6.26
Papira	3,977,220	5,210,018	1,232,798	31.00	41,741,640	46,072,496	4,330,856	10.38
Tekstila	8,784,388	9,941,482	1,157,095	13.17	136,687,770	139,909,718	3,221,948	2.36
Obuća itd.	3,371,240	2,729,359	(641,882)	(19.04)	35,017,027	36,236,302	1,219,274	3.48
Metala	111,141,960	135,410,356	24,268,396	21.84	275,383,592	307,104,786	31,721,195	11.52
Ukupno	239,540,462	283,735,120	44,194,659	18.45	1,307,342,161	1,482,885,664	175,543,503	13.43

Izvor: Podaci od ASK, prerađeno od DRIP/ MTI

Izvoz i uvoz sa zemljama CEFTA za industrijske sektore, 2016-2017.

U tabeli br. 11 prikazane su vrednosti uvoza i izvoza sa zemljama CEFTA za 2017. godinu i prethodnu godinu za sektore hemijske, plastične-gumarske, kožne, drvne, papirne, tekstilne, obućarske i metalske industrije. Uviđamo da su isti sektori industrije Kosova koje i dalje dominiraju spoljnom trgovinom sa zemljama CEFTA.

Tabela 11: Vrednost izvoza i uvoza sa zemljama CEFTA-a za sektore industrije, 2016-2017. godine

Artikli prema industriji	Izvoz		Bilans		Uvoz		Bilans	
	2016.	2017.	VREDNOST T 2017-2016.	% 2017> 2016.	2016.	2017.	VREDNOST T 2017-2016.	% 2017> 2016.
Hemijske	44,994,845	46,255,343	1,260,498	2.80	164,715,258	235,949,972	71,234,714	43.25
Plastike i gume	9,532,071	13,203,656	3,671,584	38.52	42,575,654	39,652,417	(2,923,236)	(6.87)
Kože	3,342,837	5,052,034	1,709,197	51.13	95,720	143,824	48,104	50.26
Drva	1,029,611	1,597,993	568,382	55.20	29,477,410	33,142,025	3,664,616	12.43
Papira	2,997,419	4,135,765	1,138,347	37.98	17,273,454	18,645,335	1,371,881	7.94
Tekstila	783,344	1,067,645	284,301	36.29	5,098,533	4,363,188	(735,345)	(14.42)
Obuća itd.	1,473,694	1,530,855	57,161	3.88	1,849,701	1,804,797	(44,904)	(2.43)
Metala	41,711,114	61,639,118	19,928,004	47.78	152,696,633	178,467,389	25,770,756	16.88
Ukupno	105,864,934	134,482,410	28,617,475	27.03	413,782,363	512,168,948	98,386,585	23.78

Izvor: Podaci od ASK, prerađeno od DRIP/ MTI

U izvozu u toku 2017. godine dominira hemijska industrija postigavši vrednost od 46.255.343 evra. Dok, primećujemo da je sektor sa najvećim rastom što se tiče izvoza, za 2017. godinu, drvni sektor koji je izvezio 55,20% više u poređenju sa prethodnom godinom, na drugom mestu se rangira kožni sektor koji je povećao vrednost izvoza sa 51,13%, dok je metalski sektor sa 47,78%. Dok je pad u izvozu, u poređenju sa prethodnom godinom zabeležen u sektoru obuće sa 3,88%.

U uvozu i dalje dominira hemijski sektor, označavajući vrednost od 235.949.972 evra za 2017. godinu. Na drugom mestu, što se tiče uvoza, rangira se metalski sektor sa 178.467.389 evra. Dok je najveći porast u uvozu u 2017. godini u poređenju sa prethodnom godinom imao sektor kože sa 50,26%, praćen sektorom hemijske industrije sa 43,25%.

Treba napomenuti da je u 2017. godini u poređenju sa prethodnom godinom došlo do smanjenja sektora tekstila od 14,42%, plastike i gume od 6,87% i od sektora obuće sa smanjenjem od 2,43%.

Generalno, uvidamo da nastavljamo imati trgovinski deficit sa zemljama CEFTA u iznosu od 377.686.538 evra, međutim, izvozi za 2017. godinu u vrednosti su povećane za 27.03%, u odnosu na povećanje uvoza za 23.78%.

Izvozi i uvozi sa zemljama EU-a za 2016– 2017. godine

Izvoz u zemlje EU za 2017. porastao je za 26,39%, a uvoz za samo 11,14%, pa nastavljamo sa trgovinskim deficitom sa zemljama EU u iznosu od 495,828,806 evra.

Tabela 12: Vrednost izvoza i uvoza sa zemljama EU-a za 2016.– 2017. godinu

Artikli prema industriji	Izvoz		Bilans		Uvoz		Bilans	
	2016.	2017.	Razlika	Razlika %	2016.	2017.	Razlika	Razlika %
Hemijske	14,575,414	27,048,279	12,472,864	85.57	303,937,708	346,524,601	42,586,893	14.01
Plastike i gume	13,314,870	15,785,322	2,470,452	18.55	78,597,239	89,100,242	10,503,003	13.36
Kože	7,728,689	6,773,815	(954,874)	(12.35)	1,436,804	989,350	(447,454)	(31.14)
Drva	1,398,541	1,512,745	114,204	8.17	27,817,321	26,117,361	(1,699,960)	(6.11)
Papira	213,061	495,369	282,308	132.50	15,882,997	18,838,890	2,955,893	18.61
Tekstila	2,800,035	3,656,276	856,240	30.58	12,040,183	12,058,571	18,387	0.15
Obuća itd.	1,858,039	1,159,716	(698,324)	(37.58)	3,293,939	2,934,789	(359,151)	(10.90)
Metala	7,946,484	6,552,667	(1,393,816)	(17.54)	59,791,503	62,249,191	2,457,688	4.11
Ukupno	49,835,134	62,984,187	13,149,054	26.39	502,797,693	558,812,993	56,015,300	11.14

Izvor: Podaci od ASK, prerađeno od DRIP/ MTI

Hemijska industrija je sektor iz kojeg se izvozi više u 2017. sa zemljama EU-a, dostižući vrednost od 27,048,279 evra, što znači da je ovaj sektor izvezio 85,57% više u poređenju sa prethodnom godinom. Na drugom mestu, sa visokim rastom u pogledu izvoza za 2017. godinu je sektor plastike i gume sa 15,785,322 evra.

U poređenju sa 2016. godinom, papirni sektor ima najveći porast od 132,50%, zatim sektor hemijske industrije koji je bio u porastu za 85,57%.

Tokom 2017. godine pad u izvozu je zabeležen u sektorima: obuće od 37,58%, metala od 17,54% i sektoru kože sa 12,35%.

Sektor hemijske industrije je zabeležio vrednost od 346,524,601 evra i nastavlja da bude dominantan u uvozu. Drugo mesto, što se tiče većih uvoza zauzima sektor plastike i gume u vrednosti od 89.100.242 evra. U poređenju sa 2016. godine sektor papira je pokazao porast uvoza za 18,61%.

Trgovinski bilans u kožnom sektoru je na zadovoljavajućem nivou, iako je zabeležen pad u izvozu za 12,35%, jer postoji pad u uvozu za 31,14%.

Loš bilans u 2017. godini u poređenju sa prethodnom godinom pokazao je sektor obuće gde je izvoz imao pad za 37,58% u poređenju sa uvozom koji je imao pad samo za 10,90%.

Izvozi i uvozi sa drugim zemljama za 2016 – 2017. godinu

Izvozi sa drugim zemljama za 2017. godinu imali su pad za 68,6% u poređenju sa uvozima koji su povećani za 5,24% što znači da nastavljamo imati trgovinski deficit sa drugim zemljama, u vrednosti od 380,821,390 evra.

Tabela 13: Vrednost izvoza i uvoza sa drugim zemljama za 2016 – 2017. Godinu

Artikli prema industriji	Izvoz		Bilans		Uvoz		Bilans	
	2016.	2017.	Razlika	Razlika %	2016.	2017.	Razlika	Razlika %
Hemijske	9,012,756	5,245,015	(3,767,741)	(41.80)	76,626,683	85,865,459	9,238,776	12.06
Plastike i gume	6,024,899	6,640,921	616,022	10.22	67,342,159	65,514,462	(1,827,697)	(2.71)
Kože	120,739	718	(120,021)	(99.41)	6,859,659	7,876,730	1,017,071	14.83
Drva	1,190,381	1,297,129	106,748	8.97	15,364,278	17,926,920	2,562,642	16.68
Papira	766,740	578,884	(187,856)	(24.50)	8,773,091	8,588,272	(184,819)	(2.11)
Tekstila	5,201,009	5,217,562	16,553	0.32	119,550,408	123,487,959	3,937,551	3.29
Obuća itd.	39,507	38,788	(719)	(1.82)	29,871,117	31,496,716	1,625,599	5.44
Metala	61,484,363	7,304,318	(54,180,045)	(88.12)	62,501,332	66,388,206	3,886,874	6.22
Ukupno	83,840,394	26,323,334	(57,517,059)	(68.60)	386,888,726	407,144,724	20,255,998	5.24

Izvor: Podaci od ASK, prerađeno od DRIP/ MTI

U okviru izvoza sa drugim zemljama, tokom 2017. godine, porast je zabeležio plastični i gumarski sektor za 10,22%, a drvni sektor za 8,97%.

Dok je metalski sektor, iako ima najveću izvoznú vrednost u okviru izvoza od 7,304,318 evra, zabeležio je pad za 88,12% u poređenju sa 2016. godinom. Pad u izvozu je zabeležen i u kožnom sektoru za 99,41%, nakon čega sledi značajan pad izvoza i sektor hemijske industrije sa 41,80%, kao i sa papirom sa 24,5%.

Najveći uvoz, i u 2017. godini, zabeležen je u tekstilnom sektoru u vrednosti od 123.487.959 evra, dok je najveća promena u vrednosti uvoza u odnosu na ostale sektore zabeležio sektor hemijske industrije u vrednosti od 9.238.459 evra.

U poređenju sa 2016. godinom, najveći rast uvoza je imao drvni sektor za 16,68%, zatim sledi sektor kožarske industrije sa 14,83%, sektor hemijske industrije sa 12,06% itd. Dok je pad uvoza zabeležio sektor plastike i gumarske industrije za 2,71%, i sektor papira za 2,11%.

Radna snaga

Stopa učešća u radnoj snazi tokom 2017. godine je dostigla 42,8%, u poređenju sa 2016. godinom, učešće u radnoj snazi je povećano za 4,1%. Podaci pokazuju da je najizraženiji porast stope učešća u radnoj snazi rezultiralo je u slučaju muškaraca gde je došlo do porasta od 7%, a samo 1,4% u slučaju učešća žena. Ovi podaci pokazuju da i dalje imamo nisku stopu ženskog učešća u radnoj snazi, uprkos činjenici da imamo porast ukupnog učešća u poređenju sa prethodnih pet godina.

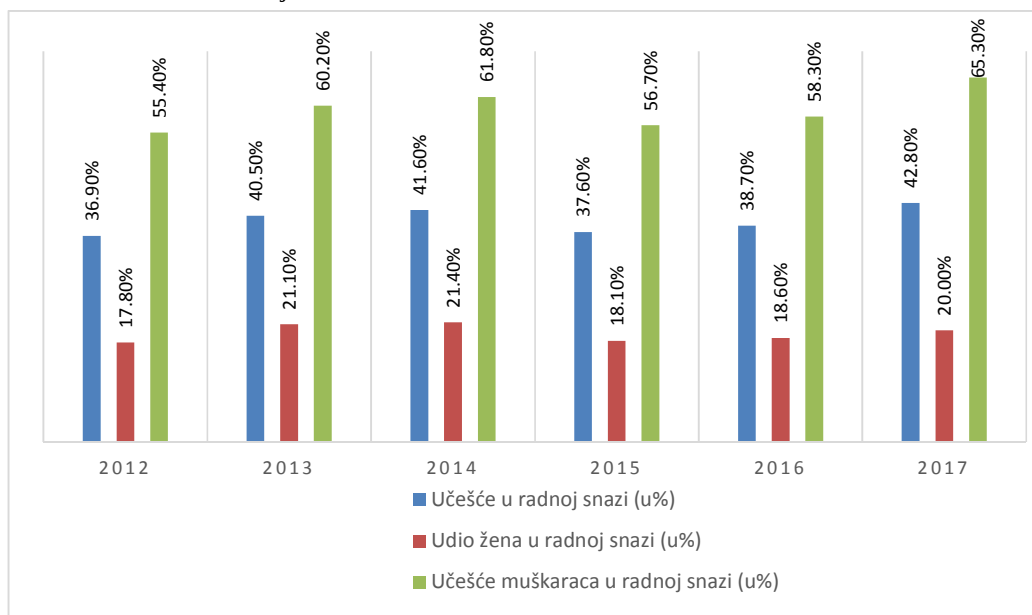
Tabela 14: Učešće u radnoj snazi 2012-2017 (%)

Godina	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Učešće u radnoj snazi (u %)	36.9	40.5	41.6	37.6	38.7	42.8
Učešće žena u radnoj snazi (u %)	17.8	21.1	21.4	18.1	18.6	20.0
Učešće muškaraca u radnoj snazi (u %)	55.4	60.2	61.8	56.7	58.3	65.3

Izvor: ASK

Sa slike 11, može se videti da je stopa učešća u radnoj snazi u posljednjih šest godina pretrpela razlike iz godine u godinu, s obzirom na najveću vrednost od 42,8% u 2017. godini.

Slika 10: Učešće u radnoj snazi 2012-2017

Izvor: ASK

Najveća nezaposlenost je bila u 2014. godini sa 35,3%, a najniža je bila u 2016. godini sa 27,5%. U 2017. godini, u poređenju sa 2016. godini, nezaposlenost iznosi 30,5%, gde je zabeležila porast od 3%.

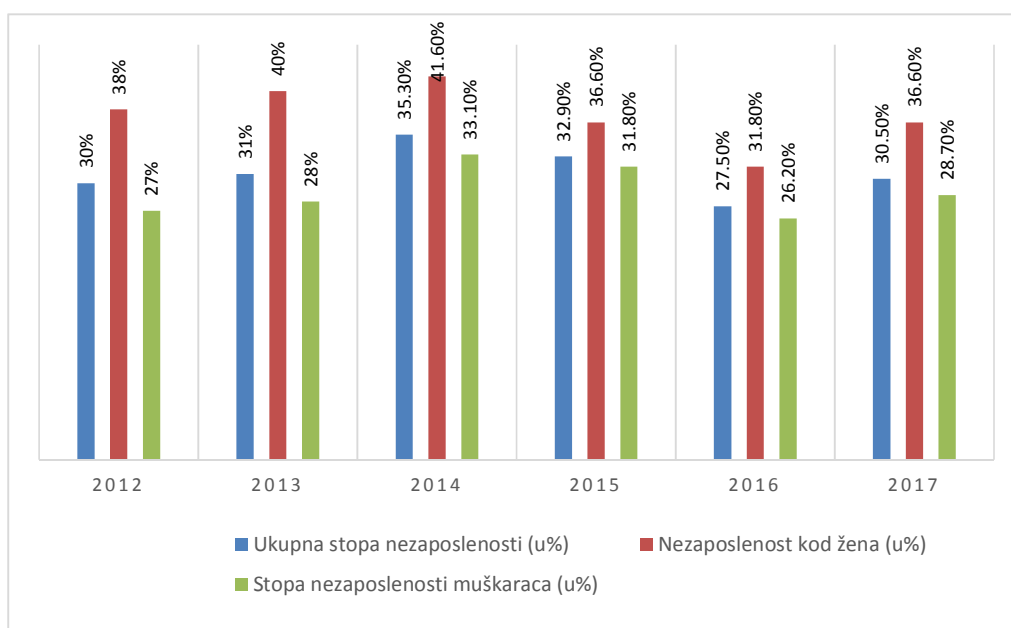
Tabela 15: Stopa nezaposlenosti 2012-2017 (%)

Godina	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Ukupna stopa nezaposlenosti (u %)	30	31	35.3	32.9	27.5	30.5
Stopa nezaposlenosti kod žena (u %)	38	40	41.6	36.6	31.8	36.6
Stopa nezaposlenosti kod muškaraca (u %)	27	28	33.1	31.8	26.2	28.7

Izvor: ASK

Kao što se da videti na Slici 11, trend stope nezaposlenosti u poređenju sa prethodnom godinom je zabeležio porast. Vredi napomenuti da u poređenju sa prethodnom godinom, tokom 2017. godine stopa nezaposlenosti kod žena je zabeležila porast sa 31,8% na 36,6%, dok je kod muškaraca sa 26,2% na 28,7%.

Slika 11: Stopa nezaposlenosti 2012-2017.

Izvor: ASK

Zaključci:

- Tokom 2017. godine, u industrijskim sektorima, imamo 4.770 preduzeća, sa 24.988 zaposlenih i sa prometnom vrednošću od 1.044.470 evra. Sektor za preradu prehrambenih proizvoda (10) u smislu godišnjeg prometa zabeležio je najveći procenat za 21,8% u poređenju sa drugim prerađivačkim sektorima NACE2. Takođe, sa najvećim procentom, 23,2%, ovaj sektor ostaje lider u pogledu broja zaposlenih i broja proizvodnih preduzeća sa 26,2%.
- Broj zaposlenih u periodu od 2012. do 2017. godine zabeležio je neznatno smanjenje u sektorima: proizvodnje proizvoda od gume i sektora plastike, sa 10% na 9,3%, i u sektoru proizvodnje fabrikovanih metalnih proizvoda, osim mašinerije i oprema sa 9,7% na 9,1.
- Sektor sa najvećim porastom, što se tiče izvoza, za 2017. godinu je sektor papira koji je povećao vrednost izvoza za 31% u poređenju sa prethodnom godinom, dok je sektor plastike i gume na drugom mestu pošto j povećao vrednost izvoza za 23,41%. Pad u izvozu, za 2017. godinu u poređenju sa 2016. godinom, je imao sektor obuća za 19,04%.
- Najveći uvoz ima sektor hemijske industrije, u poređenju sa 2016. godinom u 2017. godini ima porast za 22,59%.
- Ukupna vrednost SDI-a tokom 2017. godine u poređenju sa prethodnoj godini je relativno vidno porasla, za oko 33%, porast SDI-a je zabeležen u skoro svim zemljama porekla.
- Što se tiče bankarskih kamatnih stopa, tokom 2017. godine, u poređenju sa prethodnom godinom, zabeležili su pad, takoreći u svim vrstama kredita. Tri vrste kredita sa najvećom kamatnom stopom su bili Potrošački krediti, zatim Poljoprivredni krediti, dok je najniža kamatna stopa bila u sektoru usluga.
- Potrošačkim cenama na Kosovu uglavnom dominiraju uvozne cene. Podaci pokazuju da ponuda uvezene robe i usluga nije otporna na odgovarajuću domaću potražnju, dok se ponuda proizvođača roba i usluga Kosova suočava sa proizvodnim cenama koje stalno beleže porast, pa je to faktor koji utiče na pad konkurentnosti na lokalnom tržištu.
- Ukupna stopa nezaposlenosti je zabeležila porast u poređenju sa prethodnom godinom sa 27,5% na 30,5% u 2017. godini, što predstavlja ukupni porast od 3%.